

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ

**В.Т. ОКІПНЮК, кандидат юридичних наук, доцент,
Національна академія Служби безпеки України**

У статті досліджується правове регулювання становлення та розвитку слідчих підрозділів у системі органів державної безпеки УРСР.

Дізнання, слідство, слідчі підрозділи, органи державної безпеки УРСР.

Прийняття нового Кримінального процесуального кодексу України зумовлює посилення інтересу до вивчення історико-правового досвіду регулювання процесуальної діяльності правоохоронних органів, і насамперед радянських органів державної безпеки. **Метою** статті є дослідження організаційного розвитку та особливостей діяльності слідчих підрозділів органів державної безпеки УРСР.

Процесуальна діяльність органів Всеросійської (далі – ВЧК) та Всеукраїнської надзвичайної комісії (далі – ВУЧК), Державного політичного управління (далі – ДПУ) УСРР розглядалась у працях Л.М. Маймескулова, А.Й. Рогожина, В.В. Сташиса [1], Д.А. Тихоненкова [2], С.П. Ляковської [3]. Історико-правове дослідження органів дізнання та досудового слідства в УРСР у період 1917–1960-х рр. було здійснене С.В. Губарем [4]. Співвідношення дізнання та слідства в діяльності ВУЧК, ДПУ, Народного комісаріату внутрішніх справ (далі – НКВС) проаналізовано М.А. Погорецьким [5]. Місце слідчих підрозділів у організаційній структурі органів державної безпеки висвітлено у довідниках, підготовлених О.І. Кокуріним, М. В. Петровим, К.В. Скоркіним [6]. Серед останніх праць слід відзначити роботу І.М. Дерев'янка, в якій висвітлюється також розвиток слідчої діяльності в органах державної безпеки у період радянської влади [7].

Першим органом державної безпеки УСРР стала створена 3 грудня 1918 р. ВУЧК, яка будувалась під контролем і на організаційних принципах ВЧК [8]. Дія нормативно-правових актів РСФРР, що регулювали діяльність надзвичайних комісій у сфері слідчої діяльності, поширювалась на територію УСРР. Відповідно до «Конструкції відділів надзвичайних комісій», прийнятої на Всеросійській конференції надзвичайних комісій 13 червня 1918 р. і доповненій у серпні 1918 р., при відділах губернських і повітових надзвичайних комісій або безпосередньо при надзвичайній комісії створювались слідчі підвідділи (колегії). Керівництво слідством згідно з «Інструкцією надзвичайним комісіям на місцях», затвердженою ВЧК 1 грудня 1918 р., покладалось на завідуючого

юридичним відділом надзвичайної комісії. Він розподіляв справи між слідчими, які мали проводити слідчі дії і складати обвинувальний висновок. Для винесення остаточної постанови у справі скликалися загальні збори членів комісії.

Право проводити слідство було закріплено в положенні про Всеукраїнську та місцеві надзвичайні комісії від 30 травня 1919 року. Дозволялось здійснювати обшуки, арешти, виїмки, облави, накладати заборону на майно, вести слідство щодо приватних, посадових осіб і організацій, які були запідозрені у контрреволюції, шпигунстві й бандитизмі. З дозволу місцевого виконкому надзвичайні комісії могли здійснювати слідство і у інших справах, перелік яких законодавчо не обмежувався. Слідство провадили слідчі частини юридичних відділів ВУЧК і губернських надзвичайних комісій. 4 липня 1919 р. Президією ВУЧК була затверджена інструкція, яка регулювала їх діяльність. Упродовж трьох днів з моменту надходження справи у відділ, звинуваченому мало бути пред'явлено обвинувачення, а слідство треба було завершити протягом десяти днів [2, с. 23–24, 27–29].

Поряд із юридичними відділами ВУЧК і губернських надзвичайних комісій провадити слідство, обшуки, виїмки, арешти, конфіскацію майна мали право транспортні надзвичайні комісії та особливі відділи. Інструкція транспортним надзвичайним комісіям про провадження арештів була видана 15 травня 1919 року. Ведення слідства особливими відділами визначалось «Інструкцією слідчій частині Управління особливих відділів». Арешти здійснювала секретно-оперативна частина особливого відділу. Арештованих приймала комендатура. Вона передавала матеріали старшому слідчому, який направляв справи до реєстраційної частини і по кожній з них виносив постанову про її прийняття та початок провадження слідства. Старший слідчий розподіляв справи між слідчими. Останні після завершення розслідування повертали справи з висновками старшому слідчому, який передавав їх на затвердження начальнику особливого відділу. Слідчий був зобов'язаний допитати обвинувачених і свідків, розглянути речові докази, пред'явити обвинувачення. За розпорядженням старшого слідчого у випадку відсутності достатніх даних для обвинувачення заарештовані звільнялись [1, с. 98–99].

Слідча діяльність надзвичайних комісій зумовлювалась відсутністю кодифікованого нормативно-правового акта, який би на рівні закону регламентував досудове провадження. Відбулось злиття оперативно-розшукової і слідчої діяльності. На думку М. А. Погорецького, після проведення IV Всеросійської конференції надзвичайних комісій у лютому 1920 р. інститут попереднього слідства в органах державної безпеки був скасований. Розшукові та слідчі функції упродовж майже двох наступних десятиліть були віднесені до повноважень працівника оперативного підрозділу. Він мав проводити комплекс оперативно-розшукових заходів та процесуальних дій, тобто розслідувати кримінальні справи за тими агентурними розробками, які він як оперативний співробітник повинен був реалізувати [5, с. 43–44]. Втім, певний час, не зважаючи на зазначену

тенденцію, продовжувала існувати у якості окремого структурного підрозділу Слідча частина ВЧК [3, с. 54].

Після ліквідації у 1922 р. ВУЧК було створено новий орган державної безпеки – ДПУ УСРР, яке не мало права виносити позасудові вироки. Сфера віддання ДПУ обмежувалась: придушенням і попередженням відкритих контрреволюційних виступів, боротьбою з бандитизмом, шпигунством, контрабандою та перетинанням кордонів республіки без відповідних дозволів; охороною залізничних і водних шляхів сполучення; виконанням спеціальних доручень Президії ВУЦВК і РНК УСРР. Органи ДПУ мали право здійснювати обшуки, збирати речові докази та заарештовувати підозрілих. Затримання осіб відбувалось на підставі ордерів, затверджених постановою ДПУ УСРР або губвідділу ДПУ. Особи, затримані на місці злочину, могли бути заарештованими без ордерів, але з подальшим санкціонуванням арешту начальником органу ДПУ. Протягом двох тижнів з дня затримання заарештованому мало бути висунуто обвинувачення. У двомісячний (з грудня 1922 р. – тримісячний) термін справу мали передати до суду або звільнити заарештованого, або одержати від Президії ВУЦВК спеціальний дозвіл на подовження строку перебування під арештом. У серпні 1922 р. за рішенням НКЮ УСРР на територію УСРР була поширена дія наказу ДПУ РСФРР №66 від 4 травня 1922 року. Затримана особа доставлялась до комендатури органу ДПУ. Постанова про запобіжний захід і вмотивоване обвинувачення складались уповноваженим ДПУ. Після затвердження їх начальником органу ДПУ копії документів через коменданта оголошувались заарештованому, який мав на них розписатись, і потім долучались до справи. Комендант вів облік строків пред'явлення обвинувачення заарештованим і повідомляв уповноваженого та начальника органу ДПУ про їх сплив [9, с. 20–23].

Після прийняття 13 вересня 1922 р. Кримінально–процесуального кодексу (далі – КПК) УСРР органи ДПУ отримали статус органів дізнання. Їм надавалось право допитувати підозрюваних, свідків, проводити виїмки, огляди, обшуки, освідування, затримання підозрюваних. Матеріали дізнання мали надходити до слідчих, які працювали при судах, і після попереднього слідства передаватись до суду. Однак у реальності склалась практика, згідно з якою зібрані органами ДПУ у процесі дізнання матеріали визнавались достатніми і справи, оминаючи стадію попереднього слідства, передавались до суду. Слідчими здійснювались процесуальні дії, які носили формальний характер і обмежувались пред'явленням обвинувачення, допитом і складанням обвинувального висновку [2, с. 102].

Слідча частина Президії ДПУ у серпні 1922 р. була реорганізована у юридичний відділ, а після його ліквідації у 1923 р. функції слідства здійснювали уповноважені відповідних оперативних підрозділів ДПУ.

З прийняттям 20 вересня 1923 р. секретної постанови ВУЦВК про відносини судових установ республіки, осіб прокурорського нагляду та органів ДПУ, дізнання, що проводили органи ДПУ у справах про контрреволюційні злочини і військове шпигунство, як виняток з норм КПК,

прирівнювалось до попереднього слідства. 3 грудня 1922 р. після прийняття ВУЦВК постанови «Про боротьбу з кримінальним бандитизмом і контрабандою» органам ДПУ було надано право проводити попереднє слідство щодо таких злочинаів як бандитизм, розбій, кваліфікований грабіж. Постанова ВУЦВК і РНК УСРР від 9 червня 1926 р. передбачала ряд вилучень з діючого КПК, які значно розширювали процесуальні права органів ДПУ. У додаток до постанови від 20 вересня 1923 р. вони мали право проводити попереднє слідство за такими злочинами, як кваліфіковані фальшивомонетництво та контрабанда, зловживання владою, безгосподарність, укладення збиткових договорів, розкрадання державного та громадського майна у великих розмірах, а за іншими, передбаченими постановою від 9 червня 1926 р., дізнання. Органи прокурорського нагляду могли, визнавши дізнання, проведене органами ДПУ, достатньо повним, повернути справу органу ДПУ для провадження попереднього слідства. Якщо проведене органами ДПУ попереднє слідство потребувало доповнення, прокурор мав право направити справу назад до органу ДПУ для додаткового слідства. Прийняття у 1927 р. нового КПК УСРР не змінило процесуальні права органів ДПУ. Останні залишались органами дізнання. Право провадження попереднього слідства надавалось їм, як і раніше, окремими постановами вищих органів влади. Згідно з постановою ВУЦВК і РНК УСРР від 10 жовтня 1928 р. до відання ДПУ УСРР були віднесені справи про контрреволюційні, особливо небезпечні та інші злочини проти порядку управління, про посадові, господарські, майнові й військові злочини. За ними органи ДПУ УСРР мали право провадити дізнання та попереднє слідство, а з дозволу прокурора могли здійснювати вказані процесуальні дії щодо всіх інших злочинів, передбачених Кримінальним кодексом (далі – КК) УСРР [9, с. 22, 61–64].

Хибна практика надання органам ДПУ, на вилучення з норм КПК УСРР, права ведення попереднього слідства, тривала. Вказане явище свідчило про стирання відмінностей між дізнанням та попереднім слідством, спрощення процесуальних форм досудового розслідування справ, що посилювало репресивну складову в діяльності органів державної безпеки.

Після створення 10 липня 1934 р. НКВС СРСР, до складу якого увійшло ОДПУ в якості Головного управління державної безпеки (далі – ГУДБ), продовжувалось наділення органів дізнання обов'язком розслідування кримінальних справ. До відання НКВС були віднесені вилучені з підслідності слідчих справи про державні злочини. Якість процесуальних документів була низькою, докази ґрунтувались на сфабрикованих оперативних матеріалах, особистому зізнанні обвинуваченого, отриманому із застосуванням психічного та фізичного впливу.

Відновлення слідчих підрозділів в органах державної безпеки відбулось після прийняття 17 листопада 1938 р. постанови РНК СРСР і ЦК ВКП(б) «Про арешти, прокурорський нагляд і ведення слідства». З цього часу слідчі органів державної безпеки зосередились на

розслідуванні кримінальних справ, а оперативно-розшукова діяльність залишилась у компетенції співробітників оперативних підрозділів. 22 грудня 1938 р. згідно з наказом НКВС СРСР №00813 була створена Слідча частина НКВС СРСР, яка у вересні 1939 р. була розділена на слідчу частину ГУДБ і слідчу частину Головного економічного управління [10, с. 50, 52].

Не зважаючи на зміни у системі органів державної безпеки у передвоєнний, воєнний та повоєнний час, слідчі підрозділи існували. У складі Народного комісаріату державної безпеки (далі – НКДБ) СРСР з лютого по липень 1941 р. діяла слідча частина у складі двох відділів. Після злиття у липні 1941 р. НКДБ і НКВС була створена слідча частина з особливо важливих справ у центральному апараті НКВС і слідчі частини при Управлінні особливих відділів, Транспортному, Економічному управліннях, слідчі відділення при 2-му (контррозвідувальному) і 3-му (секретно-політичному) управліннях [11, с. 23, 27–28, 30–31].

Слідчі підрозділи діяли в органах військової контррозвідки, які упродовж 1941–1946 рр. входили до Народного комісаріату оборони (далі – НКО) та Народного комісаріату військово-морських сил (далі – НК ВМС) СРСР – слідча частина 3-го управління НКО (лютий – липень 1941 р.), 4-й відділ 3-го управління НК ВМС (березень 1941 – січень 1942 рр.), 6-й відділ Головного управління контррозвідки СМЕРШ НКО СРСР і слідча частина Управління контррозвідки СМЕРШ НК ВМС (1943–1946 рр.) [11, с. 109–110].

У складі створеного у 1943 р. НКДБ, який 1946 р. було перейменовано на Міністерство державної безпеки (далі – МДБ) функціонувала слідча частина з особливо важливих справ НКДБ–МДБ (1943–1953 рр.), а при окремих управліннях слідчі відділи – 11-й відділ 2-го (контррозвідувального) управління НКДБ (1943–1946 рр.), «2-й» відділ 2-го головного (контррозвідувального) управління МДБ (1946–1951 рр.), 9-й (з 1952 р. – 8-й) відділ 2-го головного (контррозвідувального) управління МДБ (1951–1953 рр.), 5-й відділ 3-го (транспортного) управління НКДБ–МДБ (1943–1947 рр.), 6-й відділ 3-го головного управління (військова контррозвідка) МДБ (1946–1950 рр.), 8-й відділ 3-го головного управління (військова контррозвідка) МДБ (1952–1953 рр.), 5-й відділ 4-го (розшукового) управління МДБ (1946–1953 рр.), 6-й (з 1952 р. – 9-й) відділ 50-го (оперативного, секретно-політичного) управління МДБ (1946–1953 рр.), слідча частина Головного управління охорони на залізничному і водному транспорті МДБ (1949–1951 рр.) і 3-й відділ цього ж управління (1952–1953 рр.) [11, с. 46–49, 51–53, 55, 57–59].

У березні 1953 р. було створено Міністерство внутрішніх справ (далі – МВС) СРСР, до складу якого увійшли органи державної безпеки. У структурі МВС діяли – слідча частина з особливо важливих справ МВС і слідчі підрозділи при управліннях – 12-й відділ 1-го головного (контррозвідувального) управління, 6-й відділ 3-го управління (військова контррозвідка), 9-й відділ 4-го (секретно-політичного) управління, 8-й відділ 5-го (економічного) управління і 4-й відділ 6-го управління (контррозвідка на транспорті) [11, с. 66, 68–71, 73].

У 1954 р. органи державної безпеки були виділені з МВС. Політичне рішення про створення на їх базі Комітету державної безпеки (далі – КДБ) було прийнято Президією Центрального комітету Комуністичної партії Радянського Союзу (далі – ЦК КПРС) 8 лютого 1954 р. і ЦК КПРС 12 березня 1954 р., а законодавчо оформлено Указом Президії ВР (далі – ВР) СРСР 13 березня 1954 р. та Законом СРСР 26 квітня 1954 році. Були внесені зміни до ст. 70 Конституції СРСР. КДБ діяв на правах міністерства, а його голова входив до складу Ради Міністрів (далі – РМ) СРСР [12]. Відповідно до Указу Президії ВР УРСР від 30 травня 1954 р. було створено КДБ при РМ УРСР. До ст. 45 Конституції УРСР зміни, аналогічні союзним, були внесені законом УРСР від 17 червня 1954 році. [13]

Для забезпечення слідчої діяльності існувало слідче управління КДБ, реорганізоване відповідно до постанови ЦК КПРС і РМ СРСР від 5 лютого 1960 р. у слідчий відділ, який проіснував до остаточної ліквідації КДБ.

Процесуальні повноваження органів КДБ, їх підслідність були визначені з прийняттям КК (1960 р.) і КПК (1961 р.) УРСР [14]. Слідчі КДБ мали право вести попереднє слідство у справах про злочини, передбачені ст.ст. 56–62, 64, 65 і 71 КК УРСР – зраду батьківщині, шпигунство, терористичний акт, терористичний акт проти представника іноземної держави, диверсію, шкідництво, антирадянську агітацію і пропаганду; організаційну діяльність, спрямовану на вчинення особливо небезпечних державних злочинів, а рівно участь в антирадянській організації, особливо небезпечні державні злочини, вчинені проти іншої держави трудящих і масові безпорядки.

Після внесення низки змін до загальносоюзних актів у галузі кримінального законодавства слідчим КДБ на підставі Указу Президії ВР УРСР від 27 червня 1961 р. надавалось право додатково здійснювати попереднє слідство у справах про злочини, передбачені ст.ст. 67, 68, 70, 75, 76, 80, 186, 187 та п.п. а, б і в ст. 253 КК УРСР – розголошення державної таємниці, втрату документів, які містять державну таємницю, контрабанду, незаконний виїзд за кордон і незаконний в'їзд до СРСР, порушення правил міжнародних польотів, порушення правил про валютні операції, переховування злочинців і приховування державних злочинів, передбачених ст.ст. 56–61, 64, 70 і 80 КК УРСР, недонесення про державні злочини, передбачені ст.ст. 56–61 і 64 КК УРСР та розголошення військової таємниці або втрату документів, що містять військову таємницю [15].

З урахуванням практики застосування кримінального і кримінально-процесуального законодавства відповідно до Указу Президії ВР УРСР від 10 вересня 1962 р. більш чітко врегульовано провадження органами КДБ попереднього слідства у справах про приховування і недонесення про державні злочини. КК УРСР доповнено ст.ст. 80-1 і 80-2, а ст.ст. 186 і 187, вилучені з підслідності КДБ [16].

Указом Президії ВР УРСР від 13 червня 1963 р. деталізувалось, що, у справах про злочини, передбачені ст.ст. 178–182, – завідомо неправдиві

свідчення; злісне ухилення свідка, експерта або перекладача від явки або відмова від дачі свідчень; примушення свідка, потерпілого або експерта до відмови від дачі свідчень або висновку, до надання неправдивих свідчень або висновку; розголошення даних попереднього слідства і дізнання; розтрата або приховування майна підданого арешту, попереднє слідство могли проводити слідчі органів КДБ, якщо злочин, у зв'язку з яким порушено дану справу, належав до їх підслідності [17].

Згідно з Указом Президії ВР УРСР від 18 січня 1966 р. було уточнено, що справи про порушення правил про валютні операції (ст. 80), про розкрадання державного або громадського майна шляхом привласнення, розтрата або зловживання службовим становищем (ст. 84) та про розкрадання державного або громадського майна в особливо великих розмірах (ст. 86-1) могли розслідувати слідчі органів КДБ, у випадку, коли ці злочини були виявлені внаслідок оперативно-розшукової діяльності оперативних підрозділів КДБ. Якщо під час розслідування таких злочинів будуть встановлені службові злочини, зв'язані зі злочинами, за якими порушену справу, то вони розслідуються органом, що порушив справу [18].

На підставі Указу Президії ВР УРСР від 29 лютого 1984 р. підслідність органів КДБ була доповнена ст. 68-1 КК УРСР, яка передбачала відповідальність за передання іноземній організації відомостей, які становлять службову таємницю [19].

КДБ УРСР припинив існування 20 вересня 1991 р. після видання Верховною Радою України постанови «Про створення Служби національної безпеки України» [20].

Таким чином, формування в системі органів державної безпеки Радянської України слідчих підрозділів та регулювання їхньої діяльності відбувалось поетапно. Під час першого етапу (1918–1938 рр.) внаслідок відсутності чіткого розмежування у законодавстві дізнання та слідства як окремих форм процесуальної діяльності слідчі функції здійснювали оперативні працівники, а слідчі підрозділи, за винятком окремих нетривалих періодів, організаційно не виділялись. КПК визначав органи державної безпеки як виключно органи дізнання, а повноваження щодо розслідування злочинів надавались їм окремими нормативно-правовими актами на вилучення з норм процесуального законодавства. Вказана практика сприяла зниженню якості процесуальної діяльності органів державної безпеки та створювала умови для порушення прав людини. На другому етапі (1938–1961 рр.) хоча і відбулось організаційне виділення слідчих структур в окремі самостійні підрозділи органів державної безпеки, їх повноцінне юридичне регулювання на рівні КПК було відсутнє. Якість слідчої діяльності, а відтак і дотримання принципів законності, залишались низькими. І, нарешті, на третьому етапі (1961–1991 рр.) після прийняття КПК УРСР визначення підслідності органів КДБ та регулювання їх повноважень у сфері слідчої діяльності набули законодавчого закріплення. Слідчі підрозділи стали невід'ємною складовою організаційної структури органів державної безпеки. Зазначені заходи

сприяли зміцненню законності в процесуальній діяльності вказаних державних структур порівняно з періодом 1920–1950-х рр.

Список літератури:

1. Маймескулов Л.Н. Всеукраинская чрезвычайная комиссия (1918–1922) / Л.Н. Маймескулов, А.И. Рогожин, В.В. Сташис. – Х. : «Основа», 1990. – 345 с.
2. Тихоненков Д.А. Проблемы контроля и надзора за органами ВУЧК и ГПУ УССР в 1918 – нач. 1929 г. : дис. ... канд.юрид.наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / Д.А. Тихоненков. – Х., 1998. – 216 с.
3. Ляковська С.П. Діяльність економічних підрозділів ДПУ УСРР (1927–1929 рр.) : за документами та матеріалами відомчої статистики / С.П. Ляковська. – К. : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2011. – 216 с.
4. Губар С.В. Становлення і розвиток органів дізнання і досудового слідства в Україні (1917–60-ті роки ХХ ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / С.В. Губар. – К., 2002. – 19 с.
5. Погорецький М.А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі / М.А. Погорецький. – Х., 2007. – 576 с.
6. Петров Н.В. Кто руководил НКВД, 1934–1941 : Справочник / Н.В. Петров / Под. ред. Н.Г. Охотина, А.Б. Рогинского. – М. : Звенья, 1999. – 504 с.
7. Дерев'янка І.М. Слідство спецслужби : історія, сучасність, перспективи / І.М. Дерев'янка. – К. : Либідь, 2012. – 572 с.
8. Пристайко В.І. Всеукраїнська надзвичайна комісія / В.І. Пристайко // Юридична енциклопедія. – Т.1. – 529 с.
9. Окіпнюк В.Т. Державне політичне управління (1922–1934) : історико-юридичний аналіз : Монографія / В.Т. Окіпнюк. – К. : НА СБ України, 2002. – 290 с.
10. Петров Н.В. Кто руководил НКВД, 1934–1941 : Справочник / Н.В. Петров, К.В. Скоркин. – М., 1999. – 504 с.
11. Петров Н.В. Кто руководил органами госбезопасности, 1941–1954 : Справочник / Н.В. Петров. – М., 2010. – 1008 с.
12. Ведомости Верховного Совета СССР. – 1954. – № 10. – Ст. 212.
13. Відомості ВР УРСР. – 1954. – № 3. – Ст. 52; № 4. – Ст. 100.
14. Кримінальний кодекс Української РСР. – К., 1961. – С. 30–35; Кримінально–процесуальний кодекс Української РСР. – К., 1961. – С. 49.
15. Відомості ВР УРСР. – 1961. – № 28. – Ст. 342.
16. Відомості ВР УРСР. – 1962. – № 37. – Ст. 461.
17. Відомості ВР УРСР. – 1963. – № 25. – Ст. 406.
18. Відомості ВР УРСР. – 1966. – № 4. – Ст. 15; Кримінально–процесуальний кодекс Української РСР. – К., 1968. – С. 114.
19. Відомості ВР УРСР. – 1984. – № 11. – Ст. 203.
20. Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 49. – Ст. 689; Окіпнюк В.Т. Комітет державної безпеки СРСР та Комітет державної безпеки УРСР / В.Т. Окіпнюк // Енциклопедія історії України. – Т. 4. – С. 479–481.

В статье исследуется правовое регулирование становления и развития следственных подразделений в системе органов государственной безопасности УССР.

Дознание, следствие, следственные подразделения, органы государственной безопасности УССР.

This article examines the legal regulation of the formation and development of investigative units in the system of State Security of the USSR.

Questioning, investigation, investigative units, the public security organs of the USSR.